

V Ostravě proti všem!

Ztvárnění ústředního dua bratří Stockmannových naplno těží ze vzájemné fyzické podobnosti jeho představitelů Lukáše Melníka (Tomáš, vpravo) a Mariána Chalányho (Petr). Foto Martin Špelda

Ostravské Divadlo Petra Bezruče do nového roku vstoupilo radikální revizí Ibsenova Nepřítele lidu v režii vlastního uměleckého šéfa Jana Holce. Drama s více než stočtyřicetiletou inscenační tradicí v pečlivých rukou mladého realizačního týmu vykrytalizovalo v nekompromisní a ryze aktuální obžalobu dnešní společnosti, jež se sice okázale přimyká k nejrůznějším etickým a filozofickým principům a normám, ve skutečnosti je však i nadále dominantně ovládána touhou po moci, luxusními pokroutkami naplněných korytech i teplých peleších. Svě čím dál vzácnější odpírače je přitom permanentně připravena nelítostně potírat.

Režisérova adaptace, příkladně dramaturgicky dozorovaná Peterem Galdíkem, starou hru dopuje koňskou dávkou vysoce funkční kombinace přímočaré morality a sžíravě hořké ironie, takže jevištní dění žánrově osciluje mezi politickým thrillerem a tragickou fraškou. Redukcí postav a jejich obsazením je náležitě posílen (anti)komunitní aspekt, zato však lehce oslabeno téma mezigeneračního konfliktu, jehož nositelkami jsou zde zejména ženské charaktery Petry a Mortenové. Sledujeme tak plíživý rozpad jednoho maloměstského společenství, rozleptávaného přetvářkou, falešným přátelstvím a přebujelými ambicemi, jimž dokáže bez servítků čelit jen neochvějná morálka lázeňského lékaře Tomáše Stockmanna.

Vstupní, takřka hororový výjev odkazuje k průzkumnické scéně ze Scottova *Vetřelce* a Petersenově *Smrtící epidemii*. Foto Martin Špelda

Kompaktní a do detailu propracovaná inscenace jednoznačně potvrzuje vzájemnou napojenost dlouhodobě spolupracující tvůrčí grupy, která je kromě již zmíněných tvořena scénografem Jánem Terebou a autorem hudby Ivanem Acherem. Tereba si s parodickou nadsázkou pohrává s původně dánským, leč i v našich končinách nejrůznějšími životními kouči a „ezobydlenkami“ masivně prosazovaným fenoménem hygge. Nadčasovým kostýmům, jež dobře dokreslují charaktery i životní styl postav, vévodí tlumené barvy, skandinávský původ dramatické předlohy evokuje střídavě užívaná svetrovina. Vzdušné, symbolicky proměnlivé scéně dominují dva „kamenné“ objekty, jež jasně odkazují na ambivalenci radioaktivního smolince, jenž se lehce může stát zdrojem léčby i katastrofy, stejně jako Ibsenovy fiktivní lázně. Horní, schodištěm oddělená část je domovským, a tedy intimním prostorem, ve spodní se odehrávají především veřejné scény, v nichž postupně eskaluje primární téma hry a jsou strhávány masky.

Vstupní, takřka hororový výjev v sobě hravě snoubí dva zásadní filmové odkazy, a sice k průzkumnické scéně ze Scottova *Vetřelce* (USA / Velká Británie, 1979) a Petersenově *Smrtící epidemii* (USA, 1995). Atmosférický prolog vystřídá pomalu houstnoucí idylka, jež je dominantně mužským a politicky výrazně vyhocenějším pokračovatelem zdejší úspěšné inscenace *Střípky ženy*. Realistický rámeček průběžně narušují groteskní momenty, z nichž nejvýraznější je zábavně stylizovaná sumo bitka. Po přestávce pak následuje apelativní finále, jež i díky arénové orientaci hlediště několikrát formálně připomene televizní *Kotel*.

Alfou a omegou ambiciózního projektu je pochopitelně herecké obsazení. I tentokrát přitom Holcova režie setrvale inklinuje ke klinické věcnosti, vnitřní disciplíně a striktně kolektivnímu pojetí. Ztvárnění ústředního dua bratří Stockmannových naplno těží ze vzájemné fyzické podobnosti jeho představitelů Lukáše Melníka a Mariána Chalányho. Odlišná životní stanoviska soupeřících jsou zdůrazněna autenticky

neupraveným plnovousem a volným oblečením jednoho a falešným záporáckým knírkem a nepadnoucím korporátním sakem druhého. Jde o atraktivně vizualizovaný konflikt obsahu a formy. Upřímnost versus PR. Zatímco Chalányho Petr je průzračnou studií čilého lokálního politika, jehož křivácká příčinnost jednoznačně vítězí nejen nad sourozeneckou, ale dokonce i rodičovskou náklonností, Melníkův lékař Tomáš se záměrně na míle vzdaluje zažité představě bezkrevného dušínovského svatouška i seriálových bílých pláštíků. Jeho ambice i soutěživost jsou rovněž nezměrné, míří však k vyšším ideálům, jež prosazuje výrazně čistějšími metodami než jeho pochybný bratr. Melníkova niterná interpretace strhuje bezprostřední humanitou i uvěřitelným voláním po základních principech slušnosti, které z Ibsenovy ikony idealismu činí moderního donkichota i přirozený vzor.

Monika Tomková (vlevo) v roli Tomášovy neteře Petry a Magdaléna Holcová coby jeho manželka Kateřina.
Foto Martin Špelda

K postavám kladným lze v tomto marastním mikrokosmu přičíst už jen Tomášovu neteř Petru, kterou čerstvá posila souboru Monika Tomková obdařila přitažlivou zemitostí, pevným hlasem i okouzující sebedůvěrou. Magdaléna Holcová v roli Doktorovy manželky Kateřiny na první pohled exemplárně naplňuje polohu precizní i něžné paní domu, pod zdánlivě neškodnou fasádou stepfordské paničky a místního ženského ideálu se však skrývá pregnantně formulovaný amorální interes o vlastní prospěch, implicitně omlouvaný nenarozeným dítětem. Role lavírujícího novodobého svazáčka Billinga se energicky, s lehkou aurou sňatkového podvodníka z mýdlové opery zmocnil Vít Hofmann a podvrtná plastičnost Jáchyma Kučery tentokrát pokorně slouží lokálnímu žurnalistickému vředu Hovstadovi. Ten je nikoli náhodou obdařen nápadně podobnou parukou jako shodně odpudivá, silně prospěchářsky orientovaná postava Mortenové, jež je další z dlouhé řady vynikajících kreací dlouholeté tahounky bezručovské kumpanie Kateřiny Krejčí.

Aktuálně nejprogresivnější moravskoslezská činohra vstoupila do roku 2025 suverénním způsobem, jenž hlasitě volá po následování. Přináší totiž divadlo tematicky současné, divácky atraktivní, umělecky neústupné a především i ve světovém kontextu konkurenceschopné. Děkuji za něj vřele!

Divadlo Petra Bezruče, Ostrava – Henrik Ibsen: Nepřítel lidu. Režie a adaptace Jan Holec, dramaturgie Peter Galdík, scéna a kostýmy Ján Tereba, hudba Ivan Acher. Premiéra 24. ledna 2025.

Publikováno: 04. 02. 2025, divadelni.net

Autor: Petr KlariN Klár